

เบญจศีลกับการจัดระเบียบทางสังคม Panja Sila and social organization

ภัชรา เมฆาวรรณ

Patchara Mekawan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus, Thailand

Corresponding Author E-mail: lertsura2526@gmail.com

Retrieved: July 5, 2023; Revised: August 24, 2023; Accepted: August 25, 2023

บทคัดย่อ

การจัดระเบียบทางสังคมคือการทำให้อสังคมนี้อยู่เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข องค์ประกอบการจัดระเบียบสังคมในทางสังคมวิทยาจะประกอบด้วย วัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม นิเวศวิทยา ครอบครัว ศาสนา เศรษฐกิจและการเมือง ในทางพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนและหลักปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการจัดระเบียบทางสังคมเป็นกระบวนการที่สามารถทำให้อสังคมนี้อยู่ดีมีสุขและทำให้อสังคมนี้อยู่ยั่งยืน ศีล เป็นกระบวนการทางสังคมซึ่งมีผลทำให้อุทิศตนมีพฤติกรรมตามแนวทางที่สังคมหวัง ผู้ปฏิบัติตามศีล 5 ได้ยอมเป็นคนคุณภาพที่สามารถยกชีวิตให้พัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่งเพราะศีลเป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดความเป็นปกติ ด้วยการงดเว้นจากการกระทำความชั่วทั้งทางกายและวาจาโดยการไม่ละเมิดผู้อื่นด้วยการกระทำทางกายและวาจา เป็นการรักษากายและวาจาของผู้ปฏิบัติตามเกิดความเป็นปกติสุข ความเรียบร้อยและความสงบสุขในสังคม ช่วยระงับความเดือดร้อนใจทั้งตนเองและผู้อื่น และยังเป็นข้อฝึกข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการดำเนินชีวิตประจำวันสำหรับครอบครัวยุคใหม่ ศีลช่วยให้อุทิศตนควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม เมื่อชำระศีลหมดจดศีลจะทำให้อสังคมนี้อยู่ดีมีสุขยั่งยืน และเป็นกระบวนการทำให้อสังคมนี้อยู่ดีมีสุข

คำสำคัญ: เบญจศีล; การจัดระเบียบทางสังคม

Abstract

Social organization is to keep society in good order, including peaceful coexistence. The elements of social organization in sociology include culture, social structure, socialization, ecology, family, religion, economy, and politics. Buddhism has doctrines and practices concerning society, and social organization is a process that can bring about peace and sustainability. Five precepts are a social process that results in a person behaving according to

social expectations. Those who follow the five precepts are naturally quality people who can raise their lives to another level because precepts are practices that bring about normality by refraining from doing bad things physically and verbally and not infringing on others by physical and verbal actions. It is the physical and verbal treatment of the follower to bring about peace, order, and peace in society, helping to quell the troubles of oneself and others. It is also an essential practice in daily family life in Thai society. Precepts help a person to control their physical and verbal conduct to be based on goodness. When the precepts are entirely purified, it is a process to improve society.

Keywords: Panja Sila; Social Organization

บทนำ

ประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงและความวุ่นวายเกิดขึ้นมากมายไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งทางการเมือง ความคิดเห็นที่แตกต่างของคนในประเทศ รวมถึงปรากฏการณ์เชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย อีกทั้งภาวะวิกฤตที่เกี่ยวกับโรคระบาด COVID-19 ภายในประเทศไทยมีผลกระทบต่ออย่างยิ่ง กับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเมื่อสังคมมีวิวัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีขึ้นตามลำดับ สังคมไทยจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตของสังคมด้วย โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมประกอบด้วย ปัจจัยภายในสังคมและปัจจัยภายนอกสังคม สำหรับปัจจัยภายในสังคม เป็นปัจจัยที่เกิดจากการคิดค้นเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกสบายให้แก่การใช้ชีวิตของผู้คนในสังคม เกิดจากแนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ที่เป็นวัฒนธรรมใหม่เกิดจากความขัดแย้งขึ้นภายในสังคม และเกิดจากอัตราการเพิ่ม - ลด ของจำนวนประชากรในประเทศ ซึ่งปัจจัยภายในข้างต้นนี้ถือเป็นความเปลี่ยนแปลงที่คนในสังคมสามารถควบคุมได้ในระดับหนึ่ง ส่วนปัจจัยภายนอกที่เกิดจากการแพร่กระจายทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ตลอดจนวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งผ่านสื่อกลางต่าง ๆ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาตินั้น ถือเป็นปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุม (ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์, 2550)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าว จึงส่งผลให้เกิดความซับซ้อนขึ้นภายในสังคม ทำให้เกิดความไร้ระเบียบในสังคม ปัญหาความไร้ระเบียบที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีตั้งแต่ระดับรุนแรง เช่น การเกิดอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การไม่เคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน รวมไปถึงเรื่องเล็กน้อยที่เราสามารถพบเห็นได้บ่อย เช่น การฝ่าฝืนกฎจราจร ปัญหามารยาทบนท้องถนน หรือแม้กระทั่งพฤติกรรมเอาัดเอาเปรียบของคนบางประเภท ก็สามารถเบียดเบียนคนรอบข้างจนถูกจัดเป็นความไร้ระเบียบและนำไปสู่ปัญหาใหญ่ ๆ ได้เช่นกัน ความไร้ระเบียบสะท้อนให้เห็นถึงการที่สังคมขาดวินัย เมื่อเกิดขึ้นในสังคมก็ถูกจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาสังคม โดยปัญหาสังคมนั้นอาจมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่าง ๆ หรือการที่สมาชิกของสังคมมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากระเบียบแบบแผนของสังคม สังคมที่มีระเบียบนั้นจะมีกฎเกณฑ์แน่นอน และมีความเข้มงวดมากพอที่จะสามารถทำให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะส่งผลให้สังคมมีสภาพ

ที่เป็นปกติ ความไร้ระเบียบก็คือความผิดปกติของสังคม และในมุมมองของนักสังคมวิทยา “ความไร้ระเบียบ” ก็จะมีหมายถึง ภาวะที่สังคมไม่สามารถควบคุมสมาชิกของสังคมให้ปฏิบัติตามแบบแผนที่ตั้งไว้ได้ จึงเกิดสภาพความไม่พึงพอใจ หรือเป็นผลเสียหายแก่คนอีกส่วนหนึ่ง ทำให้ชีวิตสังคมไม่อาจดำเนินไปอย่างราบรื่น ในสังคมไทยจะเห็นได้ว่าสังคมเรากำลังประสบปัญหาสังคมเสียระเบียบ ที่เกิดขึ้นจากสาเหตุหลักหลายประการ เช่น ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย การเกิดภาวะการกลายเป็นเมืองนำมาสู่การอพยพของผู้คนชนบท ที่ย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองใหญ่ เมืองอุตสาหกรรม เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและหารายได้ที่สูงกว่าถิ่นเดิม เป็นการเพิ่มจำนวนประชากรบริเวณพื้นที่เมือง เมื่อผู้คนเริ่มย้ายถิ่นเข้ามามากขึ้น ความแออัดยัดเยียดมากขึ้นด้วย ภาวะการไร้ระเบียบของการเกิดสิ่งก่อสร้าง ร้านค้า ผังเมืองก็เกิดขึ้น เนื่องจากต้องมีการก่อสร้างเพื่อตอบสนองความต้องการและรองรับผู้คนมากมายที่จะเข้ามาอยู่อาศัย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์กับสังคมเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน กล่าวคือ เมื่อเกิดมามนุษย์ก็ได้อยู่ร่วมกันเป็นสังคม แต่เนื่องจากมนุษย์ในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน มีความต้องการที่ไม่สิ้นสุด เพื่อป้องกันการขัดแย้งระหว่างมนุษย์ในสังคม และเพื่อควบคุมแบบแผนแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ จึงจำเป็นต้อง มีการจัดระเบียบทางสังคม หากปล่อยให้มนุษย์แต่ละคนทำตามอำเภอใจ โดยปราศจากการควบคุมแล้ว สังคมก็จะเกิดความวุ่นวายและขาดระเบียบแบบแผน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย

การจัดระเบียบสังคมเป็นวิธีทางหนึ่งในการแก้วิกฤตการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งกำลังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และนำไปเป็นแนวทางในการจัดการและเยียวยาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ดังจะเห็นได้จากความพยายามในการจัดระเบียบสังคมทั้งการจัดระเบียบทางการเงิน การศึกษา สถาบันทางความคิด และการจัดระเบียบอื่น ๆ แนวทาง และมาตรการในการจัดระเบียบสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งถูกนำเสนอผ่านกลไกทางกฎหมาย อันเป็นเครื่องมือที่สำคัญของสังคม ซึ่งกลไกและมาตรการดังกล่าวมักอิงทฤษฎีทางตะวันตก ซึ่งมักจะเห็นผลได้อย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรมอย่างไรก็ตาม การจัดระเบียบสังคมเพื่อจะให้เกิดผลอย่างจริงจัง และยั่งยืนในระยะยาวจะต้องอาศัยกลไกและมาตรการอื่น ๆ เข้ามาประกอบด้วย การอาศัยมาตรการทางด้านศาสนา จึงเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่สำคัญ และเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะให้ผลได้อย่างยั่งยืน ศาสนาเป็นสถาบันสังคมที่มีหน้าที่ในสังคมไทย เนื่องจากศาสนาส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นในสังคม มีการควบคุมสังคม เป็นที่พึ่งที่ให้ความหมายชีวิตแก่คนในสังคม ลดความไม่เท่าเทียม และความขัดแย้งของคนในสังคมลงได้ (ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์, 2550) สถาบันศาสนาจึงเป็นสถาบันที่อยู่คู่กับคนไทยมาตั้งแต่อดีต จนอาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ทั้งนี้เนื่องจากพระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับและได้รับความศรัทธาจากคนในสังคมมาตลอด ทั้งนี้เพราะศาสนาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคม หากมองย้อนกลับไปในอดีตจะพบว่าเมื่อประสบกับปัญหาหรือเกิดทุกข์ร้อนใด ๆ ไม่ว่าจะผ่านทางกายหรือจิต ก็จะพากันไปศาสนสถานเพื่อปรึกษาหารือความทุกข์ และสถาบันศาสนาก็สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวและช่วยบรรเทาปัญหาความทุกข์ร้อนใจได้เป็นอย่างดี (พระครูพิศาลธีรธรรม, 2553)

การจัดระเบียบสังคม โดยทั่วไปหมายถึง การทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข องค์ประกอบการจัดระเบียบสังคมในทางสังคมวิทยาจะประกอบด้วย

วัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมนิเวศวิทยา ครอบครัว ศาสนา เศรษฐกิจและการเมือง ในทางพระพุทธศาสนามีหลักคำสอน และหลักปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการขัดเกลาทางสังคมเป็น กระบวนการที่สามารถทำให้สังคมมีความสงบสุขและทำให้สังคมมีความยั่งยืนโดยเฉพาะหลักศีล เป็นกระบวนการทางสังคมซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมหวังจะให้ เป็น ศีลข้อปฏิบัติที่ทำให้ เกิดความเป็นปกติ ด้วยการงดเว้นจากการกระทำความชั่วทั้งทางกายและวาจา โดยไม่ละเมิดผู้อื่นด้วยการ กระทำทางกายและวาจา เป็นการรักษากายและวาจาของผู้ปฏิบัติตามเกิดความปกติสุขความ เรียบร้อยและ ความสงบสุขในสังคมช่วยระงับความเดือดเนื้อร้อนใจทั้งตนเองและผู้อื่นและยังเป็นข้อฝึกข้อปฏิบัติเบื้องต้นใน การดำเนินชีวิตประจำวันสำหรับครอบครัวในสังคมไทย เพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาให้ตั้งอยู่ใน ความดีงาม (พระธรรมปิฎก, 2545)

ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเบญจศีลกับการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการ ประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม สำหรับใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคลใน สังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ หากนำหลักธรรมนุญ ชีวิตมาประยุกต์ใช้ในการจัดระเบียบทางสังคมจะนำไปสู่ความสงบสุขและความเจริญของสังคมไทยได้

การจัดระเบียบสังคม

มีผู้ให้คำนิยามของคำว่า “การจัดระเบียบทางสังคม” ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2545) ให้ความหมายของคำว่า การจัดระเบียบทางสังคม ว่าเป็นการจัดหน่วย หรือกลุ่มของสังคมเป็นส่วนย่อยอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงเรื่อง เพศ อายุ เครือญาติ อาชีพ ทรัพย์สิน เอกสิทธิ์ อำนาจ สถานภาพ ฯลฯ แต่ละส่วนย่อยมีหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยมีแบบอย่าง กฎหมาย ระเบียบ รวมทั้งประเพณีเป็นแนวดำเนินหรือปฏิบัติ

ณรงค์ เสียงประชา (2541) ให้ความหมายของคำว่า การจัดระเบียบทางสังคม ว่าเป็นการจัดให้สังคมมี ระเบียบอย่างมีระบบเป็นรูปแบบของพฤติกรรมและกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนและระหว่างบุคคล

ปราสาท หลักศิลา (2514) ให้ความหมายของคำว่า การจัดระเบียบทางสังคม ว่าเป็นการที่ผู้คนเข้ามา รวมกลุ่มกันอย่างเป็นแบบแผน เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต การรวมกลุ่มกันอย่างเป็นแบบแผนดังกล่าวนี้มี พื้นฐานแตกต่างกัน คือ พื้นฐานเกี่ยวกับที่ทางหรือถิ่นที่อยู่ ได้แก่ การอยู่ร่วมกันเป็นครัวเรือน หรือสถานที่ซึ่งมี ผู้คนเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นประจำ มีการหุงอาหาร และกินอยู่หลับนอน ตลอดจนมีความชอบพอกันเคยกัน นอกจากครัวเรือนแล้ว การรวมกลุ่มกัน โดยมีพื้นฐานอย่างเดียวกันนี้ ได้แก่ “ละแวกบ้าน” และ “ชุมชน” การรวมกลุ่มโดยพื้นฐานทางชีวภาพ ได้แก่ การรวมกลุ่มของผู้คนในวัยเดียวกัน หรือเพศเดียวกัน หรือเชื้อสาย วงศ์วานเดียวกัน การรวมกลุ่มโดยมีพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ การรวมกลุ่มกันเพื่อให้ความสัมพันธ์ต่อกันระหว่าง บุคคลดำเนินไปเรื่อย ๆ ไป ที่สำคัญ ได้แก่ ครอบครัว การรวมกลุ่มกันเป็นครอบครัวนั้น มีความสำคัญมากต่อ สังคมมนุษย์ เช่น เพื่อให้การเลี้ยงดูให้เจริญเติบโตต่อไปได้ เพื่อให้เกิดความรักใคร่ต่อกัน เพื่อให้เกิดความเป็น ระเบียบทางสังคม และเพื่อให้มีการปฏิบัติที่สูงต่ำกว่ากันได้

ประเสริฐ แยมกลุ่มฟุ้ง (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดระเบียบทางสังคม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้น รวมกันแล้วทำให้ชีวิตสังคม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดำเนินไปอย่างมีระเบียบ ความเป็นระเบียบเป็นลักษณะสำคัญของทุกสังคมมนุษย์

สุพิศวง ธรรมพันธธา (2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การจัดระเบียบสังคม” หมายถึง การจัดระบบ หรือโครงสร้างของสังคมที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ จนเกิดความสงบสุขทางสังคมขึ้น ซึ่งย่อมต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง และเลือกสรรแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิก ตลอดทั้งระเบียบวิธีควบคุมทางสังคมที่มีประสิทธิผล กำหนดให้เป็นแนวปฏิบัติของมวลสมาชิก

ณรงค์ เส็งประชา (2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การจัดระเบียบสังคม” เป็นการวางรูปแบบของ พฤติกรรมและกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่มคน โดยการอาศัยการวางบรรทัดฐาน เพื่อให้สมาชิกในสังคมใช้เป็นแนวปฏิบัติ กำหนด สถานภาพและบทบาท และมีการควบคุมเพื่อให้เกิดการ ปฏิบัติ

สรุปได้ว่า การจัดระเบียบทางสังคม หมายถึง การวางมาตรการหรือการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ หรือแนวทางในการแสดงพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม เพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมดำเนินไปด้วย ความเป็นระเบียบ เรียบร้อย เพื่อความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงของสังคมระดับของการจัดระเบียบ ทางสังคม

หลักเบญจศีลกับการจัดระเบียบทางสังคม

การจัดระเบียบสังคม โดยทั่วไป หมายถึง การทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม รวมทั้ง การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข องค์ประกอบการจัดระเบียบสังคมในทางสังคมวิทยาจะประกอบด้วย วัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม นิเวศวิทยา ครอบครัว ศาสนา เศรษฐกิจ และ การเมือง ในทางพระพุทธศาสนามีหลักคำสอน และหลักปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการขัดเกลาทางสังคมเป็น กระบวนการที่สามารถทำให้สังคมมีความสงบสุขและทำให้สังคมมีความยั่งยืนโดยเฉพาะหลักศีล เป็นกระบวนการ ทางสังคมซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมหวังจะให้ เป็น กล่าวโดยทั่วไป เมื่อมนุษย์เกิดมาจะต้องได้รับการเลี้ยงดูได้รับการอบรมพร่ำสอน เพราะมนุษย์ไม่สามารถช่วยตัวเองได้มนุษย์ ยังไม่รู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีที่สมบูรณ์ของสังคม การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็น การถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากกว่า สภาพธรรมชาติ ฉะนั้นแล้วมนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้มนุษย์มีศักยภาพ บุคลิกภาพที่เหมาะสมและรู้จักระเบียบหรือวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคม เมื่อชำระศีลหมดจดในการที่จะทำให้ สังคมนั้นมีความสงบสุขยั่งยืน และเป็นกระบวนการทำให้สังคมดีขึ้นซึ่งก็จะตรงกับคำว่า การขัดเกลาสังคม (พระธรรมปิฎก, 2545) ศีล 5 ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เบญจศีล นั้น ชาวพุทธเราเอาแต่ท่องจำ ทว่าในทาง ปฏิบัติแล้วผู้ปฏิบัติได้ครบทุกข้อได้ค่อนข้างยาก นั่นอาจเป็นเพราะว่าเรามีทัศนคติในเชิงลบต่อศีล 5 ว่าเป็น ข้อห้าม หรือเป็นกฎทางจริยธรรมที่พระมอบให้ ซึ่งไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับชีวิตของตนโดยตรง จึงไม่อยากนำมา ปฏิบัติ แต่แท้ที่จริงนั้น ศีล 5 ไม่ใช่ข้อห้าม หากแต่เป็น "ข้อฝึกปฏิบัติ" (สิกขาบท) ที่เราทุกคนโดยไม่จำเป็นต้อง

จะต้องเป็นชาวพุทธ ขอเพียงแค่เป็นมนุษย์เท่านั้น ก็ควรจะรับมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อฝึกหัดพัฒนาชีวิตให้ตั้งงามล้ำเลิศในทุก ๆ ด้านศีล 5 นี้ ใน आजเรียกว่า "มนุษยธรรม" (ธรรมที่ทำให้คนให้เป็นมนุษย์) ก็ได้ เพราะผู้ปฏิบัติตามศีล 5 ได้ ย่อมเป็นคนคุณภาพที่สามารถยกชีวิตให้พัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่งจากปุถุชนทั่วไปที่ยังคงใช้ชีวิตโดยการชักจูงของสัญชาตญาณเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้ปฏิบัติตามศีล 5 แล้วนั้น จะก้าวเข้าสู่การเป็นมนุษย์ผู้พร้อมที่จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งส่วนแห่งสังคมอารยะ ที่สามารถจะนำพาทั้งชีวิตของตน ของคนอื่น และของสังคมโดยรวมไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุขอย่างเกื้อกูลกันในวงกว้างทั่วทั้งโลก สิกขาบททุกข้อล้วนมีความจำเป็นต่อการมีชีวิตที่ตั้งงามล้ำเลิศทั้งสิ้น ผู้ใดปรารถนาที่จะวางรากฐานแห่งชีวิตของตนไว้บนวิถีทางแห่งความสุข ความเจริญ ก็ควรปฏิบัติตนตามแนวทางแห่งสิกขาบททั้ง 5 ประการนี้ให้ครบถ้วนด้วยสมัครใจ

ความหมายของศีล

“ศีล” (Morality) ตามความหมายในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิกาย ดังที่พระสารีบุตรได้กล่าวถึงศีลว่า “ศีล” หมายถึง การปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณเล็กน้อย สมาทานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่ก้าวล่วง ในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกายวาจา ใจ (ขุ.ปา. (ไทย) 30/92/20) และในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิกาย พระสารีบุตรก็ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า “อริศีลสิกขา” ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีล สำรวมด้วยความสำรวมในปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้มีประมาณน้อย สมาทาน ศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ศีลชั้นทั้งหลาย ศีลชั้นใหญ่ ศีลเป็นที่ตั้ง เป็นเบื้องต้น เป็นเครื่องประพฤติ ความสำรวมเป็นความระวัง เป็นปากเป็นประธาน แห่งความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย นี้เรียกว่า อริศีลสิกขา (ขุ.ม. (ไทย) 29/46/36)

“ศีล” (Morality) ตามความหมายใน คัมภีร์วิสุทธิมรรค หมายถึง “ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้น ของบุคคลผู้เว้นจากโทษมีปณาสติบาตก็ดี ของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติก็ดีเป็นศีล” (พระพุทธโฆษาจารย์, 2546)

“ศีล” (Morality) ตามความหมายใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ศีล” คือ ข้อปฏิบัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกาย วาจาทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 ศีล 8 ความประพฤติที่ดี

“ศีล” (Morality) ตามความหมายใน พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (พระเทพเวที (ประยูรต์ ประยูรโต), 2531) หมายถึงความประพฤติดีทางกาย และวาจา หรือการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยให้ตั้งอยู่ในความดีงามรักษาปรกติตามระเบียบวินัยให้ปรกติ มีกิจการงานที่สะอาดปราศจากโทษเป็นความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีพ

ศีล หมายถึง ความประพฤติดีทางกาย และวาจา โดยศีลเป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย เป็นข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปรกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษเป็นข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายและวาจาให้ดีขึ้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546) ให้ความหมายของศีลไว้ว่า

ศีล ได้แก่ ความเป็นปกติหรือความเป็นปกติภาวะตามธรรมดา การกระทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควร จะทำแต่อยู่ในภาวะปกติโดยไม่เดือดร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสายไม่มีความสกปรกความเศร้าหมอง ไต ๆ เกิดขึ้น (พุทธทาสภิกขุ, 2539)

ศีล คือ การรักษากายใจให้เรียบร้อยเป็นข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ข้อปฏิบัติในการฝึกกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2541) ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า

สรุปได้ว่า ศีล คือ ข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดความเป็นปกติ ด้วยการงดเว้นจากการกระทำความชั่วทั้งทาง กายและวาจา โดยไม่ละเมิดผู้อื่นด้วยการกระทำทางกายและวาจา เป็นการรักษากายและวาจาของผู้ปฏิบัติ ตามเกิดความสุขความเรียบร้อยและความสงบสุขในสังคมช่วยระงับความเดือดเนื้อร้อนใจทั้งตนเองและ ผู้อื่นและยังเป็นข้อฝึกข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการดำเนินชีวิตประจำวันสำหรับครอบครัวยุคใหม่ในสังคมไทย เพื่อควบคุม ความประพฤติทางกาย วาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม

ศึกษาบท 5 มีสาระสำคัญกับการจัดระเบียบทางสังคม

มนุษย์ทุกคนในโลกล้วนแต่ต้องการความสุข ไม่ต้องการความทุกข์ คือ รักสุขเกลียดทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น แต่การดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้น คนทั้งหลายมีวิธีการดำเนินชีวิตไปตามแนวหรือวิถีทางที่ตน คิดเห็นว่าถูกต้อง บางคนดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนตน คือ การทำตนให้ลำบากเดือดร้อนด้วยการกระทำ ของตน เช่น การดื่มน้ำเมา และเสพสิ่งเสพติดให้โทษ เป็นต้น บางคนดำเนินชีวิตคนอื่นหรือสัตว์อื่นให้เดือดร้อน ลำบาก เช่น ลักขโมย ฉ้อโกง ปล้นเขาเลี้ยงชีพ เป็นต้น ทางพระพุทธศาสนาถือว่า เป็นการดำเนินชีวิตที่ไม่ ประเสริฐ เพราะเป็นการกระทำตน และสังคมส่วนรวมให้เดือดร้อน ส่วนการดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียน ตนเอง และผู้อื่นโดยดำเนินชีวิตไปตามหลักศีลธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้ ซึ่งว่าการดำเนินชีวิตที่ ประเสริฐเพราะเป็นไปเพื่อทำตนเอง และสังคมให้สงบสุข ผู้จึงได้นำหลักเบญจศีลมาบูรณาการเข้ากับการจัด ระเบียบสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา การพัฒนาสังคมตามหลักพระพุทธศาสนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความ ประพฤติที่ดีงาม ถึงแม้สังคมนั้น ๆ จะสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรวัตถุดิบอันสะดวกสบาย ถ้าขาดเสียซึ่งศีล ก็หา ความเจริญได้ไม่ เพราะสังคมนั้น ๆ ไม่สามารถจะพัฒนาสู่ความเป็นอารยะชนหาซึ่งความเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามได้ไม่ ย่อมเกิด ความทุกข์ความเดือดร้อนอันเกิดเหตุแห่งความทุกข์อยู่ร่ำไป เพราะขาด ศีลธรรม เป็นเหตุแห่งความวิบัติความเสื่อมทรามให้เกิดขึ้นในสังคม เพราะการละเมิดล่วงเกินแห่งกายวาจาใจ ความประพฤติชั่ว ที่ปรากฏที่สืบเนื่องมาจากจิตใจเป็นเครื่องกำหนด การสำรวมระวังเจตนางดเว้นบาปอกุศล ทั้งปวงซึ่งว่าเป็นผู้มีศีล ย่อมได้รับอานิสงส์ ดังที่กล่าวมา โดยประการต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ว่า “ศีล นั้นเทียบเป็น ความดี เป็นความงาม ศีล จึงเป็นรั้วกันคนองทางกายและวาจา มีใจเป็นผู้รับผิดชอบ ในงานและผลของงานที่ กายวาจาทำขึ้น คนที่ไม่มีศีลเป็นเครื่องกั้นความคนองอันเป็นผู้ที่สังคมผู้ติรังเกียจ ไม่เป็นที่ไว้วางใจของสังคม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552)

“ศีล” (Morality) ความหมายในแง่ของการฝึกฝนตน คือ การฝึกฝนอบรมตนหรือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูงหรือการฝึกฝนอบรมความประพฤติทางกาย วาจา คือระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยดี ให้เกื้อกูลไม่เบียดเบียน ไม่ทำลาย เป็นพื้นฐานแห่งการฝึกอบรมจิตใจในอธิจิตสิกขา เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543) และศีลยังหมายถึงระเบียบความประพฤติหรือระเบียบความเป็นอยู่ทั้งส่วนตัวและที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายวาจา ตลอดจนทำมาหาเลี้ยงชีพ ซึ่งได้กำหนดวางไว้เพื่อทำให้ความเป็นอยู่นั้นกลายเป็นสภาพอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่การงานต่าง ๆ ประจำวัน โดยเป็นไปเพื่อความหมายอันดีงาม นั่นคือ การทำให้คนในสังคมหรือชุมชนมีระเบียบวินัย ขณะเดียวกันศีลก็เป็นเครื่องป้องกันความชั่วไปในตัวอีกโสดหนึ่งด้วย แล้วศีลยังช่วยส่งเสริมโอกาสสำหรับทำความดี โดยฝึกคนให้รู้จักสร้างความสัมพันธ์ ด้วยกายวาจาที่ดีงามกับสภาพแวดล้อมในทางอุดมคติแล้วศีลนั้นต้องการให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ปราศจากการเบียดเบียนทำร้ายกันและกัน ช่วยเหลือกันตามฐานะทางสังคมจะอำนวยให้อีกด้วย (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543) นอกจากนี้ ศีลครอบคลุมไปถึงการไม่ละเมิดระเบียบวินัยหรือการไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองในด้านการกระทำ ศีลจึงหมายถึงความไม่ละเมิดและการไม่เบียดเบียน สาระของศีลอยู่ที่ความสำรวมหมายถึงการสำรวมระวังคอยปิดกั้น หลีกเว้นไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นนั่นเอง สภาพจิตของผู้ไม่คิดจะละเมิด ไม่คิดเบียดเบียนใครนั้นแหละเป็นตัวศีล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543)

ศีลทำให้สมาชิกของสังคมหรือชุมชนนั้นอยู่ร่วมกันด้วยดี หมายถึง ศีลทำให้สังคมสงบเรียบร้อย สมาชิกต่างดำรงอยู่ด้วยดีและมุ่งหน้าปฏิบัติกิจของตนโดยสะดวก ศีลเป็นเรื่องราวของความสัมพันธ์ในสังคมในด้านการใช้ชีวิตและการมีชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม ศีลเป็นสภาพหรือคุณสมบัติของตัวบุคคลเป็นเรื่องของคนที่บุคคลนั้นมีระเบียบในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี ความมีระเบียบหรือการประพฤติตนอยู่ในระเบียบทั้งการจัดระเบียบชีวิตของตนเองและการจัดระเบียบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการจัดระเบียบหรือตลอดจนการจัดระบบสังคมทั้งหมด ศีลเป็นเรื่องการพัฒนาคนให้มีระเบียบในการดำเนินชีวิตในสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

ศีลจัดเป็นเครื่องมือเพื่อฝึกหัดขัดเกลาตนเอง หมายถึง การทำให้กิเลสอย่างหยาบเบาบางลงด้วยการควบคุมยับยั้งสังวร ปรักการแสดงออกทางกายวาจาให้เกื้อกูลแก่สภาพความเป็นอยู่และการอยู่ด้วยกันด้วยดี ซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่รองรับกุศลธรรมทั้งหลาย เฉพาะอย่างยิ่งคือเป็นพื้นฐานของสมาธิหรือการฝึกปรือคุณธรรมทางจิตใจที่สูงขึ้นไป (ที.ปา. (ไทย) 11/305/272)

สรุปได้ว่า เบญจศีล ถือว่า เป็นข้อห้าม ศีลจะบริสุทธิ์อยู่ได้ก็ต้องอาศัยเบญจธรรม คอยประคับประคอง คอยกระตุ้นเตือนจิตใจเป็นสำคัญ เป็นธรรมที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกันต้องเป็นไปร่วมกัน เพราะศีลธรรมเป็นของคู่กัน บุคคลจะถือศีลอยู่ได้ ก็ต้องอาศัยเบญจธรรม คือ ความมีเมตตากรุณา มีหิริโอตตปปะ อยู่ในจิตใจเป็นเบื้องต้น ในทางตรงกันข้าม บุคคลจะมีเบญจธรรมอยู่ได้ ก็ต้องอาศัย เบญจศีล จึงจะสามารถรักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ เพราะธรรมทั้งสองนี้เป็นไปร่วมกันไม่สามารถแยกจากกันได้ จึงจะสามารถรักษาความบริสุทธิ์ไว้ได้ การอยู่ร่วมกันในสังคมก็ต้องอาศัยเบญจศีล เบญจธรรม สังคมก็จะน่าอยู่และจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข

โทษของการไม่รักษาศีล 5

การพัฒนาตนตามหลักพระพุทธศาสนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความประพฤติที่ดีงามประเทศใดมีกำลังทหารอันเข้มแข็ง มีการพัฒนา มีการแพทย์ การคมนาคม และในด้านเครื่องจักรกลต่าง ๆ อันทันสมัย (พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), 2538) ถึงแม้ประเทศนั้น ๆ จะสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรวัตถุดิบ สะดวกสบาย ถ้าขาดเสียซึ่งศีล ก็หาความเจริญได้ไม่ เพราะสังคมนั้น ๆ ไม่สามารถจะพัฒนาสู่ความเป็นอารยะ ชวนหาซึ่งความเป็นชนบทรรมนิยมประเพณีที่ดีงามได้ไม่ ย่อมเกิดความทุกข์ความเดือดร้อนอันเกิดเหตุแห่งความทุกข์อยู่ร่ำไป เพราะขาดศีลธรรม เป็นเหตุแห่งความวิบัติความเสื่อมทรามให้เกิดขึ้นในสังคม เพราะการละเมิดล่วงเกินแห่งกายวาจาใจ ความประพฤติชั่ว ที่ปรากฏที่สืบเนื่องมาจากจิตใจเป็นเครื่องกำหนด การสำรวมระวังเจตนางดเว้นบาปอกุศลทั้งปวงชื่อว่าเป็นผู้มีศีล ย่อมได้รับอานิสงส์ ดังที่กล่าวมา โดยประการต่าง ๆ ดังกล่าวว่า “ศีล นั้นเทียบเป็นความดี เป็นความงาม ศีล จึงเป็นรั้วกันคนองทางกายและวาจา มีใจเป็นผู้รับผิดชอบ ในงานและผลของงานที่กายวาจาทำ ขึ้น คนที่ไม่มีศีลเป็นเครื่องกันความคนองอันเป็นผู้ที่สังคมผู้สร้างเกียจ ไม่เป็นที่ไว้วางใจของสังคม แม้จะเป็นสังคมในวงราชการหรือสังคมใด ๆ แม้แต่คนเดียวหรือสองคน แน่ทีเดียวสังคมหรือวงงานนั้นจะต้องเป็นปึกแผ่นหนาแน่นไม่ได้นาน จะต้องถูกทำลายลงไป (สมศักดิ์ ศัลยกำธร, 2531)

ในทางปฏิบัติตรงกันข้ามกับความดี ก็คือความชั่วเป็นบาปอกุศลชักนำไปในทางที่ตกต่ำเสื่อมถอย เป็นลักษณะของผู้มีความประพฤติเสียหาย ยินดีในธรรมอันลามก ไม่มีความละอาย มีการงานอันปกปิด (พระอุบล กตปุญฺโญ, 2537) โทษของการไม่รักษาศีล 5 เป็นบ่อเกิดแห่งเวร” คำว่า “เวร” หมายถึง การประกอบอกุศลทั้งหลาย ที่เป็นไปในทางกายวาจาและใจ การละเมิดศีล 5 จึงเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่าง ๆ ผู้ก่อเวรบ่อยก็เป็นเหตุให้ไม่สำรวมระวัง ประมาทในชีวิตทำผิดศีลอยู่เนื่องนิตย์ และตรงกันข้ามเจตนางดเว้นที่จะกำจัดได้เรียกว่า “เวรเมถิ” โทษของการละเมิดศีล 5 นั้นมีมากมายในสังคมย่อมก่อภัยเบียดเบียนตนเอง บั่นทอนความก้าวหน้าในชีวิตประจำวันในปัจจุบัน และอนาคตตลอดติดตามถึงภพหน้า (พระอุบล กตปุญฺโญ, 2537) สมดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ใน เวรสูตรอังคตตรนิกายปัญจกนิบาตว่า

“ดูก่อนคฤหบดี อุบาสกผู้ฆ่าสัตว์ ผู้ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเทจ ดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ย่อมประสบภัยเวรทั้งในปัจจุบันทั้งในสัมปรายภพย่อมเสวยทุกข์โศกอนันต์ แม้ทางจิตเพราะเหตุฆ่าสัตว์ ผู้ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเทจ ดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อุบาสกผู้งดเว้นจากปาณาติบาต ผู้ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเทจ ดื่มน้ำเมา คือสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ย่อมไม่ประสบภัยเวรนั้น ทั้งในปัจจุบันและสัมปรายภพ ย่อมไม่เสวยทุกข์โศกอนันต์นั้นแม้ทางจิตภัยเวรของอุบาสกผู้งดเว้นจากปาณาติบาต ย่อสงบระงับด้วยประการฉะนี้” (อง. ฉก.ก. (ไทย) 22/134/208)

อนึ่งในพระไตรปิฎก อังคตตรนิกาย (อง.ฉก.ก. (ไทย) 22/28/403) ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาชี้ให้เห็นโทษของการไม่รักษาศีลโดยสังเขป ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงตรัสถึงโทษของการไม่รักษาศีลไว้ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม 5 ประการ ย่อมดำรงอยู่นรกเหมือนภูคนำตัวไปฝังไว้ ธรรม 5 ประการ ะไรบ้าง คือ (1) เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ (2) เป็นผู้มักลักทรัพย์ (3) เป็นผู้มักประพฤติผิดในกาม (4) เป็นผู้

มักพูดปด (5) เป็นผู้เสพของมีนเมาเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท “ภิกษุทั้งหลาย” อุบาสกประกอบด้วยธรรม 5 ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้”

ในขุททกนิกาย ปาฐลิตคามิกสูตร (ขุ.อุ. (ไทย) 25/36/332) พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “คฤหบดีทั้งหลายบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ มีโทษ 5 ประการนี้ โทษ 5 ประการ อะไรบ้าง คือ (1) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัตินี้ย่อมถึงความเสื่อมโภคทรัพย์เป็นอันมาก ซึ่งมีความประมาทเป็นเหตุ นี่เป็นโทษประการที่ 1 ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (2) กิตติศัพท์อันชั่วของบุคคลผู้ทุศีลย่อมกระฉ่อนไป นี่เป็นโทษประการที่ 2 ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (3) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติจะเข้าไปยังบริษัทใด ๆ จะเป็นขัตติยบริษัทก็ตาม พราหมณ์บริษัทก็ตาม สมณะบริษัทก็ตาม ย่อมไม่แก่ลัวกลัว เก้อเขินเข้าไป นี่เป็นโทษประการที่ 3 ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (4) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมหลงลืมสติตาย นี่เป็นโทษประการที่ 4 ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (5) บุคคลผู้ทุศีล หลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติวิเนียด นรก นี่เป็นโทษประการที่ 4 ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ คฤหบดีทั้งหลายบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติมีโทษ 5 ประการนี้แล” ศีลเป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดความเป็นปกติ ด้วยการงดเว้นจากการกระทำความชั่วทั้งทางกายและวาจาโดยการไม่ละเมิดผู้อื่นด้วยการกระทำทางกายและวาจา เป็นการรักษากายและวาจาของผู้ปฏิบัติตามเกิดความปกติสุขศีลครอบคลุมไปถึงการไม่ละเมิดระเบียบวินัยหรือการไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองในด้านการกระทำ ศีลจึงหมายถึงความไม่ละเมิดและการไม่เบียดเบียน

สรุปได้ว่า โทษของการไม่รักษาศีล การอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมจะได้รับความสุขหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลในสังคม กล่าวคือ ถ้าสังคมขาดศีล วินัย กฎเกณฑ์ หรือระเบียบบพบัญญัติในศีล ขาดความซื่อสัตย์ สุจริต การอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมปราศจากความสงบสุขย่อมล่วงละเมิดในชีวิต และทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นเหตุให้ประมาทในการดำเนินชีวิตเป็นบ่อเกิดแห่งภัยแวงโดยประการต่าง ๆ เพราะภัยแวงย่อมมีความสัมพันธ์กับเรื่องกรรมโดยตรงจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายแห่งกรรม คือผลของกรรม ย่อมประสบทุกข์ทั้งในชาติปัจจุบันและสัมปรายภพ บันทอนความก้าวหน้าความเจริญในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และอนาคตในที่สุด

สรุป

การจัดระเบียบสังคม โดยทั่วไป หมายถึง การทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข องค์ประกอบการจัดระเบียบสังคมในทางสังคมวิทยาจะประกอบด้วยวัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม นิเวศวิทยา ครอบครัว ศาสนา เศรษฐกิจ และการเมือง ในทางพระพุทธศาสนามีหลักคำสอน และหลักปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่สามารถทำให้สังคมมีความสงบสุขและทำให้สังคมมีความยั่งยืนโดยเฉพาะหลักศีลเป็นกระบวนการ ทางสังคมซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมหวังจะให้ เป็น กล่าวโดยทั่วไปเมื่อมนุษย์เกิดมาจะต้องได้รับการเลี้ยงดูได้รับการอบรมพร่ำสอน เพราะมนุษย์ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้มนุษย์ยังไม่รู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีที่สมบูรณ์ของสังคม การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากกว่าสภาพธรรมชาติ ฉะนั้นแล้วมนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้มนุษย์มีศักยภาพ

บุคลิกภาพที่เหมาะสมและรู้จักระเบียบหรือวัฒนธรรมที่ติงามของสังคม ศิลปพื้นฐานหรือขั้นต้นที่สุด คือ ศิล 5 ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เบญจศีล นั้น ชาวพุทธเราเอาแต่ท่องจำ ทว่าในทางปฏิบัติแล้วหาผู้ปฏิบัติได้ครบทุกข้อได้ค่อนข้างยาก นั่นอาจเป็นเพราะเราไม่ทศนคติในเชิงลบต่อศีล 5 ว่าเป็นข้อห้าม หรือเป็นกฎทางจริยธรรมที่พระมอบให้ ซึ่งไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับชีวิตของตนโดยตรง จึงไม่อยากรนำมาปฏิบัติ แต่แท้ที่จริงนั้น ศิล 5 ไม่ใช่ข้อห้าม หากแต่เป็น "ข้อฝึกปฏิบัติ" (สิกขาบท) ที่เราทุกคนโดยไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นชาวพุทธ ขอเพียงแค่เป็นมนุษย์เท่านั้น ก็ควรจะรับมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อฝึกหัดพัฒนาชีวิตให้ติงามล้ำเลิศในทุก ๆ ด้านศีล 5 นี้ ในอาจเรียกว่า "มนุษยธรรม" (ธรรมที่ทำให้คนให้เป็นมนุษย์) ก็ได้ เพราะผู้ปฏิบัติตามศีล 5 ได้ ย่อมเป็นคนคุณภาพที่สามารถยกชีวิตให้พัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่งจากปุถุชนทั่วไป ที่ยังคงใช้ชีวิตโดยการชักจูงของสัญชาตญาณเป็นส่วนใหญ่ส่วนผู้ปฏิบัติตามศีล 5 แล้วนั้น จะก้าวเข้าสู่การเป็นมนุษย์ผู้พร้อมที่จะร่วมเป็นหุ้นส่วนแห่งสังคมอารยะ ที่สามารถจะนำพาทั้งชีวิตของตน ของคนอื่น และของสังคมโดยรวมไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุขอย่างเกื้อกูลกันในวงกว้างทั่วทั้งโลก สิกขาบททุกข้อล้วนมีความจำเป็นต่อการมีชีวิตที่ติงามล้ำเลิศทั้งสิ้น ผู้ใดปรารถนาที่จะวางรากฐานแห่งชีวิตของตนไว้บนวิถีทางแห่งความสุข ความเจริญ ก็ควรปฏิบัติตนตามแนวทางแห่งสิกขาบททั้ง 5 ประการนี้ให้ครบถ้วนด้วยสมัครใจ

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ เล็งประชา. (2541). *มนุษย์กับสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.
- ประเสริฐ แยมกลิ่นพุ่ม และคณะ. (2544). *สังคมและวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราสาท หลักศิลา. (2514). *สังคมมนุษย์ในด้านพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). (2538). *การพัฒนาจิต*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สภาการศึกษามหาหมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยพระพุทธศาสนา.
- พระครูพิศาลธีรธรรม. (2553). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชัยณรงค์ วิฑิต. (2555). *การประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2545). *ธรรมะกับการทำงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). *กายหายใช้ ใจหายทุกข์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). *ธรรมนุญชีวิต*. กรุงเทพฯ: การศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระพุทธโฆษาจารย์. (2538). *วิสุทธิมรรคแปล ภาค 1 ตอน 1*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระอุบล กตปุญฺโญ .(2537). *การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย*. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์. (2550). *มนุษย์กับสังคม : ทฤษฎีและหลักประยุกต์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สมศักดิ์ ศัลยกำธร. (2531). *ส่องสว่างทางชีวิต*. กรุงเทพฯ: ป.สัมพันธ์พานิช.
- สุพิศวง ธรรมพันทา. (2543). *มนุษย์กับสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภูมิไทย.